

ENGELLİLERİN DÜNYA VE AHİRETTE DURUMLARI

Küresel ısınma, çevre kirliliği, doğal afetlerde can kayıpları, ekonomik buhranlar (faizcilik-israf), ahlaki çöküntüler gibi birçok temel sorunun giderilmesi insanın bilinçli bir varlık olmasıyla çözülebilir.

Bu yazımızda engelli bireylerin ahiretteki halleri üzerinde duracağız. Gayret bizden takdir Allah'tandır.

Yazımıza engelliliğin tanımı ile başlayalım. Doğuştan ya da sonradan oluşan sınırlılıklarla, doğal yaşamın gereklerini yerine getiremeyen bireylere **engelli** denir. Engellilik başka bir deyişle; zihinsel ve bedensel kısıtlılığı olmayan insanların normal kabul ettiği aktivite veya beceriyi yapabilme durumunda eksiklik veya kısıtlılık olarak da ifade edilebilir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) raporuna göre, dünya nüfusunun yaklaşık %15'ini oluşturan 1 milyardan fazla kişide engellilik durumu bulunduğu tahmin edilmektedir. Yayınlanan bu rapora göre, "**şiddetli engellilik**" yaşayan yetişkin kişi sayısının 190 milyon olduğu belirtilmiştir. Yine bu raporda yer verilen Küresel Hastalık Yüğü araştırmasına göre, dünyada 93 milyon çocuk (0-14 yaş grubu) engelliden 13 milyonunun ağır "engelli" olduğu tahmin ediliyor. Raporda yer alan 59 ülkede yürütülen bir araştırmaya göre, 18 yaş ve üzeri yetişkin nüfusta ortalama engellilik yaygınlık oranının %15,6 olduğu belirtilmiştir. Engelli bireylerin ortalama yaygınlığının oranı yüksek gelirli ülkelerde %11,8 iken, düşük gelirli ülkelerde ise %18 olduğu kayıtlara geçmiştir.¹

Türkiye'de 2000 yılında yapılan genel nüfus sayımının kesin olmayan sonuçlarına göre yaklaşık 922.000, 2011 Nüfus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre, en az bir engeli olanların nüfusa oranı %6,9 (4.876.000 kişi)'dur.² Yine Dünya Sağlık Örgütü'nün 2019 yılı hesaplamalarına göre Türkiye nüfusunun ortalama %12 (9.600.000 kişi)'sinin engelli olduğu tahmin edilmektedir.³

Yukarıdaki verilerden elde ettiğimiz sonuçlara göre dünyada ve ülkemizde gün geçtikçe engelli bireylerin sayısı artmaktadır. Haliyle aklımıza şöyle bir soru gelmektedir:

"Ne oluyor da toplumun bir kısmı gerek akıl gerek vücut bakımından engelli hale geliyor?"

Bu soruya tıbbi ve dini olarak iki başlıkta cevap arayacağız. Elde ettiğimiz tıbbi önerileri ve Kur'an'ın ayetlerini dikkatte alarak bu alanda nasıl bir tavır sergilememiz gerektiğini öğrenmeye çalışacağız.

1. Tıbbi Olarak Engelliliğe Sebep Olan Etkenler

Burada konunun ayrıntılarına girmek ve tıbbi boyutunu

¹ <http://www.yeniduzen.com/dunya-saglik-orgutu-dunyada-1-milyardan-fazla-engelli-kisi-var-96565h.htm>.

² https://www.ntv.com.tr/saglik/turkiye-nufusunun-yuzde-12si-engelli-3-aralik-dunya-engelliler-gunu,EmHjKGE_G0Wwin11XT9LWA.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. TÜİK verilerine göre: <https://kutuphane.tuik.gov.tr/pdf/0014899.pdf> ayrıca bkz. <http://arsiv.ntv.com.tr/news/151819.asp> <https://www.haberturk.com/gundem/haber/830504-iste-o-harita>.

uzun uzadıya anlatmak, konunun dağılmasına ve uzamasına neden olacaktır. Bundan dolayı başlıklarımızı kısaca maddeler halinde sizlere sunmaya çalışacağız. Tıp alanında uzman kişilerden edindiğimiz bilgilerle engelliliğe sebep olabilecek durumlar üç başlıkta incelemeye çalıştık.⁴

Anne rahmindeki bebeğin sigaraya tepkisi

a. Doğum Öncesi Oluşan Nedenler

Annenin yaşı, beslenmesi, hamilelikte kullandığı ilaçlar, içki-sigara-uyuşturucu gibi alışkanlıkları, radyasyona maruz kalma, psikolojik sorunları, akraba evliliği, geçirdiği hastalıklar (özellikle hamilelikte), travmalar, kazalar, genetik olarak aileden geçen bazı özelliklerle-

rin taşınması gibi bazı nedenler sayılabilir. Ayrıca doğum öncesinde hamile annenin geçirdiği rubella (kıyamıkçık), frengi ve toksoplazma gibi diğer bir takım bulaşıcı hastalıklar doğrudan ya da dolaylı olarak bazı organları ve beyini etkileyebilir. Bu durumda, beyinde ve ya diğer organlarda hasar ya da incinmeler gerçekleşir. Hastalığın ağırlık derecesine ve etkin olduğu bölgeye göre, zihinsel işlevlerde geriliklere, işitme ve görme duyularında, bedensel hareketlerin kontrolünde çeşitli bozukluklara neden olabilmektedir.

b. Doğum Sırası Oluşan Nedenler

Erken-geç doğum, kordon dolanması, güç ve riskli doğum, doğum sırası kazalar (bebeğin düşürülmesi gibi), vakum-forseps gibi aletlerin özellikle uzman olmayan kişilerce kullanılması, doğumun hijyenik olmayan ortamlarda yapılması, doktor hataları gibi nedenler sayılabilir.

c. Doğum Sonrası Oluşan Nedenler

Enfeksiyona maruz kalma, çocuğun geçirdiği ateşli hastalıklar, hastalıklarda yanlış ve geç müdahale, beslenme bozuklukları (yetersiz ve dengesiz beslenme), kazalar-travmalar, çok yetersiz çevre koşulları vb. söylenebilir. Aynı şekilde, çocuğun doğum sonrasında geçirdiği menenjit, beyin iltihabı (encephalitis) gibi bulaşıcı hastalıklar ve zehirlenmeler beyinde ve vücutta çeşitli hasarlara neden olabilmektedir.

⁴ Zihinsel Engelliliğe Neden Olan Etmenler-3 Erdi Kanbaş-Özel Eğitim Uzmanı-<https://www.zicev.org.tr/zihinsel-engellilige-neden-olan-etmenlermakale-3>
Ayrıntılı bilgi için bkz. sted sürekli tıp eğitimi dergisi - Dr. Zeynep Baykan - <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0900/4.html>.

Engelli doğumları azaltmak için tıp alanında uzman kişileri dinlemek, okumak ve önerilerini dikkate almak gerekir. İnsan anatomisini en iyi bilen insan grubu olan tabipleri dikkate alarak çocuklarımızın ve gelecek neslimizin daha sağlıklı olmasına özen göstermeliyiz. Bu bilgiler, yazımızın ikinci kısmında “dini açıdan engellilik ve engellilerin durumu” konusunu işlememizde bize fayda sağlayacaktır.

2. Kur'anî Olarak Engelliliğe Sebep Olan Etkenler

“İnsanı, en güzel biçimde/donanımda yaratırız.” (Tîn 95/4)

“Allah size şekil verdi ve şeklinizi en güzel yaptı.” (Teğâbun 64/3)

“O Allah yarattığı her şeyi güzel yapandır.” (Sâd 32/7)

“Sonra insanı şekillendirip ona ruhundan üfledi. Sizin için işitme, görme ve idrâk organları yarattı.” (Secde 32/9)

Yukarıda verilen ayetlerden edindiğimiz bilgilere göre insan en güzel şekilde yaratılmış bir canlıdır. Yine bu ayetlerden hareketle ilk insanın yaratılışının kusursuz ve sağlıklı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Lakin bu cümleyi okuduktan sonra aklımıza “O zaman bu kalıtsal hastalıklar nereden kaynaklanmaktadır?” sorusu gelebilir. Aslında bu soruya yüzeysel de olsa birinci bölümdeki “Tıbbi olarak engelliliğe sebep olan etkenler” başlığında cevaplamaya çalıştık. Bu bölümümüzde de bu soruya dini olarak cevap verelim.

“İşte o Kitap budur; içinde şüpheyi yer yoktur. Müt-takîler için rehberdir.” (Bakara 2/2)

“Onlar şöyle dua ederler: ‘Sahibimiz! Bize göz bebeği eşler ve göz bebeği evlatlar ver. Bizi kendini koruyanların başında (önder, rehber) eyle!’”

(Furkân 25/74)

Ayetlerde yer alan “*Müttakî*” kelimesi ile anlatılmak istenen, kendi doğal yapısını koruyan kişidir. Müttakinin

zıddı “*tağût*” yani “sınırları aşan kişidir.”⁵

Müttaki özelliğini bünyesinde barındıracak olan insan, kendini zararlı fikirlere ve zararlı alışkanlıklara karşı korumalıdır. Yine bu insan kendi faydasına ve zararına olanı bilmelidir. Yaptığı işlerin neticesini düşünmeli ve bu cihette hayatını dizayn etmelidir. Bu hususta Allah Teâlâ Hac 22/41. ayette; “**Onlar öyle kimselerdir ki eğer bir yere yerleştirsek namazı tam kılar, zekâtı verir, marufa (Kur'an ölçülerine) uygun olanı ister, münkere (Kur'an'a ve insan doğasına uymayan şeye) karşı durur. Her işin sonu Allah'a varır.**” buyurur. Yani, Allah'a inanıp güvenen, aynı zamanda sağlıklı olan akılların; kötü olarak gördükleri şeylerden uzak durması *müttaki* olmanın bir gereğidir.

Bakara 2/2. ayet ve Furkân Suresi 25/74. ayetinde geçen “*müttaki*” kelimesini biraz daha irdelemeye çalışalım. Burada “*müttaki*” kelimesiyle salt olarak “*dini olarak haddi aşmamak*” kastedilmiş olsa da bu ayeti bazı ayetlerle birlikte değerlendirdiğimizde başka bilgilere de ulaşmamız mümkündür. Konumuz kapsamında olduğunu düşündüğümüz Rûm Suresi 30/41. bu bağlamda değerlendirelim.

Sigara dumanı anne karnındaki bebeği zehirler.

5 Nâzi'ât 79/37-41. ayetler. Ayrıca bkz. Süleymaniye Vakfı Meali Bakara 2/2. ayetin dipnotu.

Başta şunu belirtmek gerekir ki görme, işitme, bedensel ve zihinsel engelli bireylerin bakımını yine büyük oranda aileleri üstlenmektedir. Yine de engelli bireylerin dünya hayatında çektiği sıkıntıları, ne ailelerin ne de diğer insanların anlaması mümkün değildir. Tabi ki bu dünyada bazı şeylerden mahrum kalmanın da sabretmek şartıyla ödüllendirileceğini biliyoruz. Bu konuda Bakara Suresinde bahsedilen bölümleri kısaca inceleyelim.

“Mallarınızdan, canlarınızdan ve ürünlerinizden eksiltmek, sizi biraz korku ve biraz açlıkla yıpratıcı bir imtihandan geçireceğiz, bundan kaçış olmaz. Sen sabırlı davrananlara müjde ver. Onlar, başlarına bir şey gelince şöyle derler: ‘Biz, Allah’a aitiz, biz O’nun huzuruna çıkarılacağız.’ Sahiplerinin (Rablerinin) sürekli desteği ve iyiliği onlarıdır. Doğru yolda olanlar onlardır.” (Bakara 2/155-157)

Ayette bahsi geçen **“canlarınızdan eksiltme”** ifadesini **“vefat etmek, vücudun bazı organlarının iş yapamaz hale gelmesi (engelli olmak)”** olarak değerlendirebiliriz. Bedensel engeli olan bireylerin bu bölüme dahil olabileceği kanaatindeyiz. Ayetin devamında dünyada bu duruma sabırla karşılık verenlere, Allah destek ve iyilikle karşılık vereceğini söylemektedir. Bakara 2/157. ayette geçen **“sürekli”** ifadesinden hem dünya da hem ahirette destek ve iyilik verileceğini de anlayabiliriz. Yani buradan da anlaşılacağı üzere, ebeveynin hatasını çocuk çekmemekle birlikte o da kendi gücü nispetinde sınava tabii tutulmaktadır.

“Annenin yaptığı hatanın cezasını neden çocuk çekiyor?” sorusuna başka bir cevap olarak yine yüce yaratıcımız tarafından Kur’an-ı Kerim’de şöyle veriliyor:

“Kimse kimsenin günahını yüklenmez.” (Necm 53/38)

Başka bir ayette ise Allah Teâlâ yine şöyle buyuruyor:

“Kimse kimsenin yükünü çekmeyecektir. Yüğü ağır olan, taşımak için yardım istese, en yakını bile onun bir parçasının taşınmasına yardım etmez. Sen sadece, içinde Rabbinin korkusu olanları ve namazını tam kılanları uyartabilirsin. Kim kendini geliştirirse onu sadece kendisi için yapmış olur; dönüş ancak Allah’adır.” (Fâtır 35/18)

Verilen bilgilerden hareketle *babanın/annenin suçunun çocuğa yüklenmeyeceğini herkes kendi yaptığından ve gerekenleri yerine getirebildiği nispette hesaba çekileceğini* anlıyoruz. Bu konuya Kur’an şöyle açıklık getirir:

“Allah, kimseye gücünün üstünde bir sorumluluk yüklemeyiz. Kişinin kimi kazancı lehine, kimi kazancı da aleyhinedir. (Siz şöyle dua edin:) ‘Rabbimiz! Eğer unuttur veya hata edersek, bizi sorumlu tutma! Sahibimiz (Rabbimiz)! Bizden öncekilere yüklediğin ısr yükünü bize de yükleme! Sahibimiz (Rabbimiz)! Zorlanacağımız yükü bize taşıtma! Bizi affet! Bizi bağışla! Bize ikramda bulun! Bizim mevlâmız (en yakınımız) Sensin. Kâfirlere karşı bize yardım et!’” (Bakara 2/286)

Örneğimizde ki anne, gebelik esnasında tağut (haddi aşan işler yapmak)⁹ üzere olduğu halde daha sonra bu durumdan vazgeçerse ve kendisini düzeltirse Allah’ın da ona ikramda bulunacağını öğreniyoruz. Yani annenin çocuğunu sakat bırakma suçundan affedileceğini ve sonra ki hayatta da bu yaptığı onurlu dönüşten dolayı ödüllendirileceği bildirilmektedir.¹⁰ Bu ikram hususunda ayetler şöyledir:

“Kim, yaptığı bu yanlıştan sonra dönüş yapar ve kendini düzeltirse, Allah onun dönüşünü (tevbesini) kabul eder. Çünkü Allah bağışlar, ikramı boldur.” (Mâide 5/39)

“Müminler! Allah’tan çekinerek kendinizi korursanız, o, sizde bir furkân (doğruyu yanlıştan ayırma yeteneği) oluşturur, kabahatlerinizi örter ve durumunuzu düzeltir. İkrâmı büyük olan Allah’tır.” (Enfâl 8/29)

3. Engelli Bireylerin Ahirette Durumları

Verilen bilgilerden hareketle bedensel ve zihinsel engelli bireylerin/çocukların ahiretteki durumları ile ilgili aklımıza şöyle bir soru gelebilir: **“Bedensel ve zihinsel engelli olarak doğan ve öyle vefat eden bireylerin/çocukların durumu ne olur?”** Sorumuzda yer alan beden-

⁹ <https://islamansiklopedisi.org.tr/tagut>.

¹⁰ Ragıp El-İsfahani – Müfredat (K-r-m).

sel engelliler ile ilgili kısmına ikinci bölümde “**Annenin yaptığı hatanın cezasını neden çocuk çeker?**” başlığı altında cevap verdik.¹¹ Bu bölümde daha çok “**zihinsel engelli bireylerin durumu ne olur?**” sorusuna cevap vermeye çalışacağız.

İslam dininde ibadetlerin bazı şartları vardır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Namaz kılmak için; Akıllı olmak (aklı başında olmak),¹² ergenlik çağına erişmek
2. Oruç tutmak için; Akıllı olmak (aklı başında olmak), ergenlik çağına erişmek, sağlıklı olmak
3. Zekât vermek için; Akıllı olmak (aklı başında olmak), ergenlik çağına erişmek, varlıklı olmak¹³
4. Hac yapmak için; Akıllı olmak, ergenlik çağına erişmek, ulaşım imkânı, varlıklı olmak, sağlıklı olmak

Görüldüğü üzere ibadetlerin yapılabilme şartlarının en az ikisi akıl ve onu kullanabilme hürriyeti ile alakalıdır. Eğer bu meleke devre dışı ise o eylemin sorumluluğu bireyden kalkar. Bakara Suresi 2/286. ayette geçen “**Allah, kimseye gücünün üstünde bir sorumluluk yüklemeyiz.**” ilkesi gereği; dünya hayatında akli melekelerini bir özürden dolayı kullanamayan bireylerin

ahrette de sorumluluğu yoktur. Nitekim Kur'an, akli engeli olan bireylerin dünya hayatında ki işlerinin yürütme yetkisini engelli bireyin velisine vermiştir.

“Ey inanıp güvenenler, birbirinize belli bir vadeye kadar borçlandığınızda borcunuzu yazın. Bir yazıcı, aranızda doğru olarak yazsın. Yazıcı yazmaktan kaçınmasın, Allah (bu ayette) nasıl öğretiyorsa, öyle yazsın. Yazıcı borçlu yazdırsın, Sahibi(Rabbi)olan Allah'tan çekinsin de borçtan bir şeyi eksiltmesin. Borçlu; sefi, güçsüz veya söyleyip yazdıramayacak durumda ise onu velisi, doğru olarak yazdırsın. Erkeklerinizden iki kişiyi de şahit tutun. İki erkek yoksa bir erkek ile iki kadın da olur. Bunlar, şahitliğini kabul edeceğiniz kişilerden olsunlar. Kadınlardan biri unuttur veya yanılsın, diğeri hatırlatır. Şahitler çağrıldıklarında kaçmasınlar. Borç ister büyük ister küçük olsun, vadesi ile birlikte yazmaktan üşenmeyin. Allah katında böylesi daha düzgün, şahitlik için daha sağlam, şüpheye düşmemeniz için daha uygundur. Aranızda alıp verdiğiniz peşin ticaret olursa, onu yazmamanın size günahı olmaz. Alım satım yaptığınızda şahit tutun. Yazıcı da şahit de zarar görmesin; onlara zarar vermeniz, yoldan çıkmanız olur. Allah'tan çekinerek korunun. Bunu size Allah öğretiyor. Her şeyi bilen Allah'tır.” (Bakara 2/282)

Yine başka bir ayette Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Allah'ın sizi koruyucu kılması olduğu mallarınızı, akli olmayanlara vermeyin, kendilerini bunların geliriyle rızıklandırıp giydiren ve onlara güzel söz söyleyin.” (Nisâ 4/5)

Ayetlerde geçen “Sufeha/Sefih” kelimelerinin birçok kullanımı vardır.¹⁴ Kelime kullanım yerlerine göre değişiklik gösterse de bu ayetlerde “özür/ engel, akli eksikliği” gibi anlamlara gelir.¹⁵ Yani akli melekeleri olmayan bireylerin bakımı ve sorumluluğu velilerine verilmiş ve bu bireylerin ibadi boyutta da sorumluluğu yoktur. Bu bireylerin ahiret hayatındaki durumları ile ilgili olarak biz yine ayetler arasındaki bağlantıları doğru kurmaya çalışarak bir sonuca ulaşmaya çalışacağız.

11 Dünya hayatında bazı şeylerden mahrum kalmanın sabretmek şartıyla ödüllendirileceğini Bakara Suresi 2/ 155-157. ayetlerden öğrenelim:

“Mallarınızdan, canlarınızdan ve ürünlerinizden eksilterek, sizi biraz korku ve biraz açlıkla yıpratıcı bir imtihandan geçireceğiz, bundan kaçış olmaz. Sen sabırlı davrananlara müjde ver. Onlar, başlarına bir şey gelince şöyle derler: ‘Biz, Allah’a aitez, biz O’nun huzuruna çıkarılacağız.’ Sahiplerinin (Rablerinin) sürekli desteği ve iyiliği onlarıdır. Doğru yolda olanlar onlardır.” (Bakara 2/ 155-157) Ayette bahsi geçen “canlarınızdan eksiltme” ifadesini vücudun bazı organlarının iş yapamaz hale gelmesi (engelli olmak) olarak değerlendirebiliriz. Dünyada bu duruma sabırla karşılık verenlere, Allah destek ve iyilikle karşılık vereceğini söylemektedir. Bakara 2/157. ayette geçen “sürekli” ifadesinden hem dünya da hem ahrette destek ve iyilik verileceğini anlayabiliriz.

12 Normalde akli yerinde fakat bir sebepten dolayı aklını kullanamayan kişi o hal sona erince sorumluluğu başlar. Kişi elinde olmayan sebeplerden dolayı ibadetini yapamazsa akli başına geldiğinde derhal onu yerine getirir. Eğer akli kullanmama durumu kişinin kendisi yaptığı bir durumsa (alkol-uyuşturucu) bundan dolayı günah kazanmakla birlikte akli yerine geldiğinde ibadetlerini yapmakla yükümlüdür. “**Ey inanıp güvenenler (müminler)! Sarhoşsanız, ne dediğiniz bilinceye kadar; cünüpseniz yıkanınca kadar, namaza yaklaşmayın. Seyir halinde olursanız o başka. Hasta veya yolculuk halinde iseniz yahut biriniz tuvaletten gelmişse ya da kadınlara temas etmiş olup su da bulamazsanız temiz bir toprağa teyemmüm edin. Ondan yüzünüzü ve ellerinizi silin (mesh edin). Allah affeder ve bağışlar.**” (Nisâ 4/43).

13 “Sana hamrı (sarhoşluk veren maddeleri) ve kumarı soruyorlar. De ki her ikisinde büyük bir ism (zararlar) ve insanlar için yararlar vardır. Ama bunlardaki ism yararlarından büyüktür. (Hayra) neyi harcayacaklarını da soruyorlar. De ki: Artanı! Allah, âyetlerini size böyle açıklar ki düşünesiniz.” (Bakara 2/219) Ayrıca bkz. https://www.youtube.com/watch?v=HQ_qQS1Js0A.

14 Farklı kullanım alanları ile ilgili örnek olacak birkaç ayet şöyledir: Bakara 2/13, Bakara 2/130, Bakara 2/142, Kasas 28/58, Cin 72/4.

15 Ragıp El-İsfahani – Müfredat (s-f-h).

Yüce Allah Tur Suresinde 17. ayetten itibaren cennet ehlinin durumunu anlatır. Tûr 52/21. ayette de şöyle buyuruyor:

“Nesillerinden, inanıp güvenmiş (imanlı) olarak kendilerini takip etmiş olanları da o müminlere katlarız. Onların yaptıklarından bir şey de eksiltmeyiz. Çünkü herkesi, kendi kazandığı bağlar.” (Tûr 52/21)

Ayetten altını çizdiğimiz bölümünde kendini günahlardan koruyan ve mümin olarak ölen kişilerin, aynı şekilde kendini koruyan ve mümin olan ataları gibi cennete gireceği söylenmektedir. Yine Tur Suresi 52/26. ayette Allah Teâlâ aileler ilgili bir durumdan bahseder. İlgili ayet şöyledir:

“Dünyadayken ailemizin akıbeti konusunda yüreğimiz titrerdi değil mi?” (Tûr 52/26)

Bu iki ayetin arasında yer alan Tûr 52/24. ayette **“çevrelerinde dolaşanlar”** ifadesini birçok tefsir/meâl **“etraflarında dolaşan cennet hizmetçileri”** olarak değerlendirmiş. Zaten Tûr 52/19. ayette hizmetçilerin verileceği bildirilmiştir. Fakat burada anlatılmak istenilen durumun anlaşılandan daha farklı olduğu kanaatindeyiz. Nitekim Zemahşeri'nin *Keşşaf* isimli eserinde Tûr 52/24. ayete şu şekilde meal verilmiştir:

“Çocukları çevrelerinde dolaşır; her biri sedefi içinde saklı inci gibidir.” (Tûr 52/24)

Allah'a inanan ve güvenen, bununla beraber yaptıklarından dolayı cenneti hak eden ailelerin, henüz ergenlik çağına gelmeden vefat eden çocuklarından bahsedilmektedir. Bir diğer deyişle günah işlemeyen vefat eden çocuklar anlatılmaktadır. Buradan hareketle günah işlemeyen ölen çocukların veya günah işlemeyen hürriyeti olmayan zihinsel engellilerin de cennete gideceğini söylememizde bir mahzur yoktur. Yine Tûr 52/24. ayette geçen **“her biri sedefi içinde saklı inci gibidir”** ifadesi ile bu çocuklar ve zihinsel engelli bireylerle ilgili başka bir özelliğe daha atıf yapıldığını düşünebiliriz. Ayetteki **“saklı inci”** ifadesi gerçek anlamına yakın bir manada kullanılmıştır. Bu **“sedefi içinde saklı inci”** ifadesi Kur'an'da bir başka yerde daha geçmektedir.¹⁶ Buradaki ifade de yine **“el değmemiş, kusursuz, göz alıcı, değerli”** anlamında kullanılmıştır.

16 “Her biri, sedefinde saklı inciler gibidir.” (Vâkı'a 56/23).

Yani ergenlik çağından önce vefat eden ve aynı şekilde zihinsel engelli olarak doğup o şekilde vefat eden bireyler cennette kusursuz bir şekilde yaratılacaktır. Bu çocuklar ve bireyler mümin anne/babalarının etrafında mutluluk içinde dolaşacaklardır. Anne/babalarına herhangi bir rahatsızlık vermeyecekler, orada herhangi bir kusurları da olmayacaktır.

Sonuç

Sağlıklı bireylerin olduğu topluluklarda herkes kendi hayatını idame ettirmek için çalışırken, engelli bireylerin de olduğu topluluklarda bazı insanlar engelli bireylere yardımcı olmak için çaba gösterirler. Bu durum bazı insanlar tarafından boşuna enerji ve zaman kaybı olarak algılanmaktadır. Hatta daha ileriye giderek engelli bireylerin devlete yük olduğunu, onlardan gelen kalıtsal rahatsızlıklarla gelecek nesillerinde engelli olabileceğini ve bu engelli neslin oluşmasının önüne geçmek için hayatta olan bütün engelli bireylerin öldürülmesi gerektiğini savunanlar bile olmuştur.¹⁷ Bu vahşi ve cani fikirli kimselerin yanı sıra bu fikirleri gerçekleştirip binlerce engelli bireyi katledenlerinde olduğunu tarihi belgelerden okumaktayız.¹⁸ İslam düşünce ve anlayışına tamamen aykırı bu fikirlere yine Kur'an'dan cevap vermeye gayret göstereceğiz.

Allah (c.c.), yaratılan hiçbir şeyin boşuna olmadığını bir ayette şöyle söylüyor:

“Göğü, yeri ve ikisinin arasındakileri boşuna yaratmadık. Bu, nankörlerin (kâfirlerin) kuruntusudur. O nankörlerin, ateşten çekecekleri var.” (Sâd 38/27)

Bir din düşünün ki ilk emri **“oku”** olan... Okumak demek, **“bir takım sembolleri sese dönüştürmek”** demek değildir.¹⁹ Okumak demek; **“fark etmek/farkında olmak, kendini ve çevreyi tanımak, yaratılışı ve yaratıcıyı anlamak”** demektir.²⁰ Allah bize çevremizde olup biten

17 Bkz. ROLAND BARTHES'İN GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEMESİ İLE NAZİ PROPAGANDASINDA ENGELLİLER - Caner ÇAKI <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/723030>.

18 1940-1945 yılları arasında Nazi yönetimi tarafından 200.000 civarında engelli insanın öldürüldüğü tahmin edilmektedir. Bkz. <https://encyclopedia.usmm.org/content/tr/article/the-murder-of-the-handicapped>

19 Bkz. Ragıp El-İsfahani – Müfredat (k-r-e).

20 Harfleri bir araya getirmekle okumak olmaz. Onu anlamak ve uygulanabilir hale getirmekle ancak gerçek bir okuma yapılmış olur. Nitekim Allah'ın, elçisine ilk olarak **“oku”** emrini vermesinin bir manası da budur. “Kendini ve çevreni oku, görmüyor musun seni yaratanı?”

olaylarla ve yaratılan şeylerle öğüt vermektedir. Bizden de aklımızı kullanmamızı ve öğüt almamızı bekler.²¹ Bununla ilgili Kur'an-ı Kerim'de bizlere şöyle seslenir:

“Sizin için bu yerde türlü renklerle yetiştirdiği ne varsa, hepsinde aklını/bilgisini kullanan (öğüt alan) bir topluluk için kesin bir belge (ayet) vardır.” (Nahl 16/13)

“Allah hiçbir şeyi örnek vermekten çekinmez, bir sivrisinek de daha üstü de olabilir. Allah'a güvenenler bilirler ki o, Sahipleri (Rableri) tarafından verilmiş doğru örnektir. Kâfirler ise şöyle derler: ‘Ne yani, Allah böyle bir örnek ile neyi amaçlamış olabilir!’ Bu yolla Allah, birçoğunun sapıtmasına, birçoğunun da yola geldiğine karar verir. Sapıtmasına karar verdikleri sadece (fâsiklar) yoldan çıkmış olanlardır.” (Bakara 2/26)

Ayetlerden de anlaşılacağı üzere Müslüman, çevresindeki her duruma karşı duyarlı ve anlayışlı bir tavır sergilemelidir. Bizde Kur'an'ın bu öğretisini takip ederek engelli bireylerin durumlarını anlamaya ve onların durumlarından öğütler almaya çalıştık. Söz konusu bireyler için; tıbbın önerilerini ve Kur'an'ın öğütlerini dikkate alarak onların ahiret hayatları ile ilgili sorularına cevaplar aramaya çalıştık. Netice itibarıyla kendi imkânı ölçüsünde Allah'ın koyduğu kurallara uyan, haddi aşmayan kişilerin Allah tarafından ödüllendirileceğini öğrendik.

Önerimiz şudur ki; alanında uzman kişiler samimiyetle ve ön yargısız bir araya gelmelidir. Bu kişiler, Kur'an ayetlerini ve insan-evren ayetlerini bir araya getirip bu tür konularda neler yapılabileceği üzerine çalışmalıdır.

demenin en kısa ve öz halini yine her şeyi mükemmel yapan Allah bizlere sunmuştur. Bu ve benzeri olaylardan okumayı sadece, “adına yazı denilen semboller sese dönüştürmek” olarak düşünemeyeceğimizi görüyoruz. Vücudumuzda ve çevremizde olan olayları okuyarak/anlayarak ancak doğruya ulaşacağımızı; Allah'ın indirdiği ayetleri gerçek manada anlayabileceğimizi şu ayetle Allah bize öğretiyor: **“Onlara, çevrelerinde ve kendilerinde olan ayetlerimizi göstereceğiz, sonunda onun (Kur'an'ın) tümüyle doğru olduğu, onlar açısından iyice ortaya çıkacaktır. Sahibinin her şeye şahit olması yetmez mi?”** (Fussilet 41/53).

21 Yaratılmış olan, gözümüzün gördüğü şeylerden öğüt almamız gerektiği söylenen birkaç örnek ayet: **“Şurası bir gerçek ki size açıklayıcı ayetler, sizden önce yaşayanlardan örnekler, korunanlar içinde öğütler indirdik.”** (Nûr 24/34) **“Biz o suyu, bilgi sahibi olsunlar (ve bilgilerini kullansınlar) diye halden hale çevirdik. Ama insanların nankörlüğü bir türlü bırakmaz.”** (Furkân 25/50) **“İsteyen kullanacağı bilgiler edinsin, isteyen de teşekkür etsin diye gece ile gündüzü arka arkaya getiren otur.”** (Furkân 25/62).

Bizler de üzerimize düşen görevleri aksatmamalı ve gücümüz ölçüsünde bu çalışmalara katkı sağlamalıyız. Birlikte yaşam alanlarında insanlara karşı saygılı davranıp, konuşmalarımıza dikkat etmeliyiz. Hasat zamanı tarlaya gelen patoz gibi insanları sap, saman, buğday diye ayırmak yerine, kimseyi hor görmeden yaşamayı ve yaşatmayı öğrenmeliyiz. Akademik alanda olduğu gibi günlük hayatımızda da sağlıklı veya engelli kişilerin durumlarından ne gibi dersler çıkarabileceğimizin üzerinde düşünmeliyiz. Sağlıklı olmak, sağlıklı nesiller yetiştirmek için hayatımızın her alanında beslenmemize, sıhhatimize ve eylemlerimize dikkat etmeliyiz. Allah Resul'ü (s.a.v.) bizlere şöyle tavsiyede bulunuyor: **“İki nimet vardır ki, insanların çoğu bunların kıymetini bilmez: Sıhhat ve bol vakit.”**²²

Unutmamalıyız ki Allah bizi gücümüzün yettiği şeyler hakkında yaptığımız ya da yapmadığımız ölçüsünde hesaba çekecektir. Yazımızı Allah Teâlâ'nın Kur'an'da bize öğrettiği birkaç dua ile bitirelim.

“Onlar; ayakta, otururken ve yanları üstünde iken Allah'ı zikreder (anlayarak Kur'an okur) göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler. Derler ki ‘Rabbimiz (Sahibimiz)! Sen bunu boşuna yaratmadın, sana içten boyun eğerez, bizi o ateşin azabından koru!’” (Âl-i İmrân 3/191)

“Kimileri de şöyle der: ‘Rabbimiz! Bize bu dünyada güzellik ver, ahirette de güzellik ver. Bizi o ateşin azabından koru!’” (Bakara 2/201)

22 Bkz. Buhari, Rikak 1; Tirmizi, Zühd 1; İbn Mace, Zühd 15.